

Predmet: Povijest

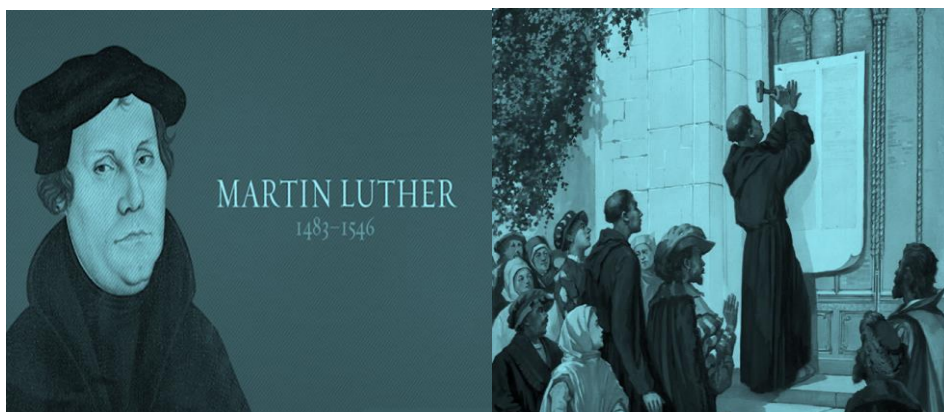
Nastavna cjelina: Razdoblje velikih zemljopisnih otkrića XV. – XVII. st.

Nastavna jedinica: Protestantska reforma i katolička obnova. Odjeci u Hrvatskoj

Razred: II. razred – opća gimnazija

Pojava reformacije

→ **1517.** njemački svećenik **Martin Luther** je na vrata crkve u **Wittenbergu** izvjesio na javnu raspravu svojih **95 teza protiv oprosta grijeha i drugih zlouporaba u crkvi**. Njegovo će **suprotstavljanje** crkvenim zlouporabama **uzorokovati** pojavu **reformacije**. Na pojavu reformacije utječu humanisti posebno **Erazmo Roterdamski**. Na Lutherov istup **1518.** crkva otvara **sudski proces** protiv njegova učenja. Luther **raskida** veze s **papom** i **spaljuje** bulu **pape Lava X.** (20. prosinca 1520.). Papa je **izopćio** Luthera iz crkve 3. siječnja **1521.** Carski sabor u **Wormsu** 1521. osuđuje Luthera, a **car Karlo V.** zabranjuje reformaciju. Luther prevodi **Bibliju** na **njemački jezik**, sastavlja prve **katekizme** i organizira svoju **Evangelističku Crkvu** (ime dobila po evanđeljima). Ime **protestanti** Luterove pristaše su dobile **1529.** kada su napustili **državni sabor** jer su bili **nezadovoljni** carevom odlukom da se u Njemačkoj silom uvede **katolicizam**

Osnovni spisi reformacije

→ u kratkom vremenu **Luther** je izdao više **spisa** svog pokreta; *Manifest njemačkome plemstvu*, *O kršćanskoj slobodi*, *O babilonskom sužanjstvu*, *O slobodnoj sluzi i dr.* Osnova njegova učenja su **Augsburška vjeroispovijest** i **Šmalkadenski članci**. Oni u vjeroispovijedanju isključuju sve što **nema potvrde u Svetom pismu**

Jean Calvin (16. st.) - kalvinizam

→ vjerski reformator i teolog, utemeljitelj **kalvinističke protestantske crkve**. Reformističke zamisli ostvario je u **Ženevi** koja pod njegovim utjecajem postaje važno **središte europske, a prije svega francuske reformacije**. Tu je objavljen i prijevod **Biblije** na **francuski jezik**. Calvinizam se širi po *Francuskoj, Škotskoj, Nizozemskoj, Češkoj, Ugarskoj...*

Anglikalizam

→ engleski kralj **Henrik VIII.** (15./16. st) bio je odlučan **protivnik** luterizma, zbog čega je dobio naslov **defensor fidei** (obranitelj vjere). Kada mu je **papa** odbio dati **razvod braka, raskida s Katoličkom Crkvom**. Godine **1532.** donosi **akt o supremaciji i proglašava se poglavarom Anglikanske Crkve**, što **parlament** potvrđuje i zakonom **1537.** Time je definiran **anglikalizam**

Jean Calvin

Henrik VIII.

Odjeci protestantizma u Hrvatskoj

→ protestantizam se **nije** dublje i trajnije ukorijenio **u hrvatskom narodu**. Lutherov pokret prodire u hrvatske krajeve iz Njemačke, preko Kranjske i Koruške, preko **trgovaca i vojnika**. Prvi **protestanti** pojavili su se u **Istri, Međimurju i Primorju**. Zbog **progona** mnogi su se istaknuti **hrvatski protestanti** morali sklanjati u **njemačke protestantske zemlje** i tamo nastaviti svoj rad. Istaknutu ulogu u njemačkoj **reformaciji** imao je **Matija Vlačić Ilirik** (XVI. st.) rodom iz **Labina**

Katolička obnova i protureformacija

→ sva nastojanja i mjere Katoličke Crkve **protiv** protestantizma i njegova širenja nazivamo **protureformacijom**. U protureformaciji i katoličkoj obnovi veliku ulogu imala je novoosnovana *Družba Isusova*. Taj je red 1534. u **Parizu** osnovao **Ignacije Loyola**. Isusovci su **odgojem** mladih ljudi i **utjecajem** na političke moćnike djelovali na **širenje katoličke vjere**. Gradili su bogato uređene crkve, brinuli su se za bolesne i siromašne, a osobito su **poticali razvoj školstva u kršćanskom duhu**

sv. Ignacije Loyola

Tridentski sabor

→ sabor je sazvao **papa Pavao III.** kako bi obnovio **snagu** Katoličke Crkve. Trajao je s prekidima **1545.-1563.** Od svećenika je zatražena **disciplina**, utvrđeno je **ispravno vjersko učenje**, utemeljena **svećenička naobrazba** te potaknuta jaka **odgojna i obrazovna djelatnost crkve**

Odjeci katoličke obnove na hrvatskom prostoru

→ **isusovci** su na hrvatsko područje došli krajem **XVI. st.** i to najprije u **Dubrovnik**. Osnovani su više **gimnazija**: Zagreb, Varaždin, Rijeka, Osijek, Požega i Dubrovnik. **Isusovačka gimnazija u Zagrebu** proglašena je **akademijom** 1669. Mnogi su **Isusovci** djelovali na polju hrvatske **znanosti i kulture**. **Bartol Kašić** je napisao *prvi hrvatsko – talijanski rječnik*, a zatim i *prvu gramatiku hrvatskog jezika* 1604.